

Медведь В. Ю.

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ РАЗРАБОТКИ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ПЛАНОВ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Резюме

В статье усовершенствован экономический механизм разработки стратегических планов регионального развития. Определен субъектный состав участников механизма разработки стратегических планов регионального развития. Обоснованы основные функции, которые призваны осуществлять все участники при разработке стратегических планов регионального развития. Определены основные результаты, которые можно получить от использования этих функций.

Ключевые слова: региональное развитие, экономический механизм, стратегические планы.

Medvid' V. Yu.

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

ECONOMIC MECHANISM OF DEVELOPMENT OF STRATEGIC PLANS OF REGIONAL DEVELOPMENT

Summary

The economic mechanism of development of strategic plans of regional development is improved in the article. Certainly subject list of entries of mechanism of development of strategic plans of regional development. Basic functions which are called to carry out all participants at development of strategic plans of regional development are grounded. Certainly basic results which can be got from the use of these functions.

Key words: regional development, economic mechanism, strategic plans.

УДК 338.3

Семенченко Н. В.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

СТРАТЕГИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПИДПРИЄМСТВА

Стаття аналізує основні особливості побудови інноваційної політики промислового підприємства, спрямованої на формування інноваційного розвитку. У роботі розглянуто два основні напрямки інноваційної політики: інерційний та активний. Авторами запропоновано універсальну систему етапів побудови інноваційної політики промислового підприємства.

Ключові слова: стратегія, інновація, інноваційний розвиток, інноваційний ризик, інноваційна політика.

Вступ. В сучасних умовах сумарний вплив інноваційного чинника на промисловість та кожне окреме промислове підприємство є системним та фундаментальним. Значна невизначеність, іманентна як економічній ситуації в Україні, так і власне самим інноваціям як економічній категорії, зумовлює ряд проблем при формуванні інноваційного розвитку на промислових підприємствах. Ці проблеми повинні бути обов'язково враховані під час ухвалення інноваційної політики з метою формування чи підвищення інноваційного розвитку промислового підприємства.

Огляд наявних досліджень. Теоретичним основам формування та реалізації інноваційної політики приділяли увагу багато вчених, зокрема: Білосор Л. В., Дацій О. І., Ілляшенко С. Ю., Ільєнков С. Д., Ландик В. І., Максимова Т. С. та ін.

У роботах цих авторів проаналізовано особливості реалізації інноваційної політики в сучасних економічних умовах, визначено типи, складові частини та принципи інноваційної політики підприємств, основні методи управління інноваціями, запропоновано підходи до управління інноваційними ризиками в рамках інноваційної політики підприємства, окреслено підходи до визначення її ефективності. Однак окремі складові частини процесу формування інноваційного розвитку потребують поглибленого дослідження. В першу чергу, це сто-

сується універсальної методики формування інноваційної політики, так як від загального розуміння її центральних етапів залежить результативність усієї інноваційної діяльності підприємства.

Метою дослідження є формування рекомендацій щодо складання інноваційної політики підприємства для підвищення рівня його інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Прерогативою процесу формування інноваційного розвитку на підприємстві слід визначити максимально повне задоволення споживчих потреб у якісній промисловій продукції, яка відповідає сучасним технологічним стандартам. Створення інновацій лише заради самих інновацій (тобто продукування винаходів) не дозволяє досягнути синергетичного ефекту інноваційного розвитку, оскільки у такому випадку інноваційна діяльність підприємства є відірваною від потреб ринку.

На користь даного твердження свідчить і те, що інноваційна політика підприємства формується на перетині двох протилежних множин: потреби ринку та потенціал підприємства (рис. 1). Якщо інноваційна політика не ставить за цілє задоволення потреб ринку, вона є неефективною, нежиттєздатною у ринковому середовищі та не здатною забезпечувати підприємство конкурентними перевагами.

Інноваційною політикою підприємства називають форму стратегічного управління, яка ставить мету та визначає основи здійснення підприємством інноваційної діяльності за умов максимально ефективного використання потенціалу підприємства [1, с. 186]. Виділяють 2 основні напрямки, які можуть стати підґрунтям для формування інноваційної політики промислового підприємства: інерційний та активний [2, с. 46].

Стрижнем інерційного напрямку є технологічна модернізація виробництва підприємства через упровадження відповідних технологій, створених на сонові зовнішніх інновацій. Такий підхід не вимагає провадження великих обсягів науково-дослідних робіт, однак ставить за необхідність пошук джерел фінансування для придбання патентів та ліцензій на використання зовнішніх розробок. Головна перешкода – низька інвестиційна привабливість промисловості України в цілому і, як наслідок, окремих промислових підприємств.

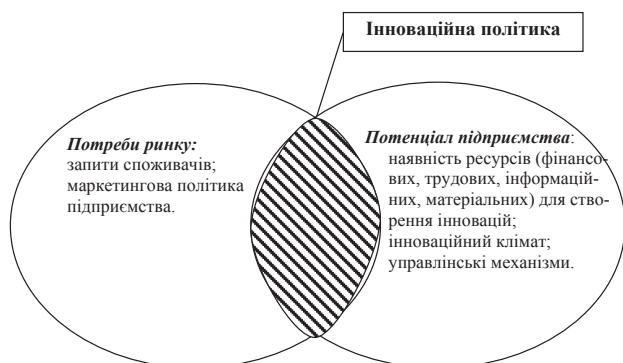

Рис. 1. Формування інноваційної політики як перетину множини потреб ринку та множини потенціалу підприємства

До переваг інерційного напрямку інноваційного розвитку можемо віднести модернізацію технологічної бази промислового підприємства та підвищення інноваційної активності у галузі. Основним недоліком є втрата частини конкурентних переваг підприємства у наслідок зниження інвестицій у розвиток людського капіталу та гальмування розвитку середовища «генерації знань».

Таким чином, інерційний напрямок забезпечує лише однобоку технологічну модернізацію промислового підприємства, яка є актуальною лише у короткостроковій перспективі.

Основою активного напрямку інноваційного розвитку промислового підприємства є організація та забезпечення еволюції середовища «генерації знань» як сукупності сфер науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт і розробок та інноваційної інфраструктури (тобто множини підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо [3]); окреслення першочергових та стратегічних напрямів розвитку промислового підприємства.

До ймовірних перешкод впровадження інноваційної політики, яка ґрунтується на активному напрямку інноваційного розви-

тку, належить низький розвиток сучасної інноваційної інфраструктури, зокрема механізмів трансферу (або дифузії) технологій інновацій, недоступність фондів фінансування інноваційних розробок; відсутність на підприємстві необхідного кадрового резерву для здійснення наукових досліджень; нерациональність на суперечливість наявних правил та законів [4]. Варто зазначити, що вище окреслені перешкоди виникають вже на перших етапах реалізації інноваційної політики, а отже їхнє усунення є критично важливим. Отже, для усунення таких перешкод необхідне впровадження технологічних трансфертів, тобто механізму передачі технологічної розробки (відповідних технологій, конкретних технічних процесів, способів вирішення наявних чи нових технічних проблем) від розробника користувачу [2, с. 52]. Технологічні трансферти забезпечать поширення інновацій у галузі, що сприяють підвищенню інноваційної активності промислових підприємств та розвитку сфери «генерації знань». Активний напрям інноваційної політики є запорукою стійкого зростання у довгостроковій перспективі за збереження конкурентних переваг підприємства.

Вибір підґрунтя для побудови інноваційної політики підприємства є лише одним з етапів процесу формування інноваційного розвитку, які зображені на рис. 2.

Першочерговим завданням перед постановкою мети та визначенням основних цілей є ґрунтовний аналіз поточної ситуації на підприємстві: оцінка рівня інноваційного розвитку до початку реалізації інноваційної політики, яка буде виступати точкою відліку для відслідковування результату здійснених управлінських впливів; визначення ключових чинників впливу на інноваційний розвиток, яка є передумовою вибору об'єктів управлінських дій і т. д.

У найбільш загальному випадку мета інноваційної політики може бути сформульована як «Підвищення рівня інноваційного розвитку підприємства». Вона виступає орієнтиром для формування більш дрібних цілей, які забезпечують її досягнення. Розробка альтернативних сценаріїв реалізації поставлених цілей є передумовою найбільш ефективного використання інноваційного потенціалу підприємства, тобто пошуку оптимального співвідношення «витрати-результат».

Одним з ключових моментів формування інноваційної політики є визначення об'єкту (чи об'єктів) управління та методів впливу на них. Будь-яка похибка на даному етапі може призвести до недосягнення поставлених цілей і навіть до повного краху інноваційної політики.

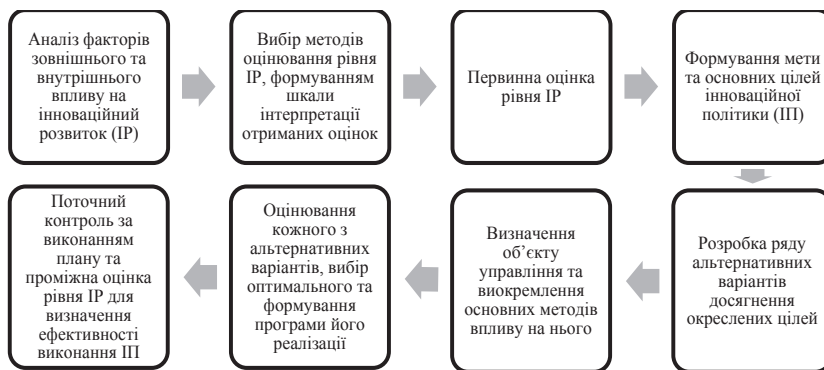

Рис. 2. Основні етапи формування інноваційної політики промислового підприємства

Необхідно також пам'ятати, що промислове підприємство не є закритою системою, а отже активно взаємодіє із зовнішнім середовищем, впливи якого повинні бути адекватно відображені у цілях, об'єктах та методах управління. Окрім цього, доцільно сформувавши систему прогнозування та мінімізації інноваційних ризиків, яких неможливо уникнути при впровадженні інновацій на підприємстві.

Інноваційний ризик – це вид економічного ризику, який має діалектичну об'єктивно-суб'єктивну структуру та характеризує ймовірність відхилення фактичного результату інноваційної діяльності від запланованого в наслідок мінливості та невизначеності економічного середовища. З одного боку, він виступає стримуючим фактором інноваційного розвитку промислового підприємства, так як несе певну ймовірність отримання негативного результату інноваційної діяльності. З іншого – це потужний стимул для випередження конкурентів та отримання переваг на ринку [5, с. 555]. Найбільший рівень ризику притаманний інновації на перших етапах життєвого циклу: генерація ідеї, розробка тестового зразка, ринкові випробування продукту – тобто на етапі розробки продукту (рис. 3).

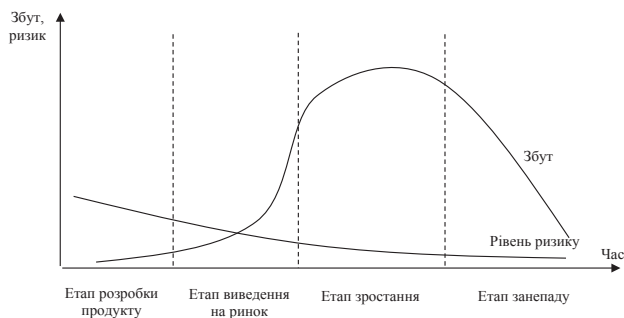

Рис. 3. Динаміка рівня інноваційного ризику залежно від стадії життєвого циклу інновацій

Ефективна інноваційна політика обов'язково містить механізм управління інноваційними ризиками, який передбачає виконання ряду послідовних кроків. Зокрема, це ідентифікація ризиків інновацій, джерел їх виникнення та основних факторів впливу; якісний (сценарії наслідків реалізації кожного окремого ризику та їх сукупно-

го впливу на кінцевий результат, побудова так званих «карт ризику», які містять інформацію про класифікацію ризиків за ступенем впливу та релевантністю) та кількісний (вибір техніки кількісного аналізу, формалізація невизначеності, погодження шкали ризику, оцінка поточного рівня ризику із присвоєнням йому ймовірності реалізації, кількісна оцінка масштабів наслідків) аналіз інноваційних ризиків; інтерпретація результатів попередньо проведеного аналізу із інтегральною оцінкою ризику, аналізом значень ризику, які знаходяться за рамками максимально допустимих, оцінкою можливого збитку та прийняттям попереднього рішення щодо дій по мінімізації виявлених ризиків. Остаточне управлінське рішення приймається лише після створення комплексної системи реагування на ризики. Таким чином, можна стверджувати, що управління ризиками є окремою підсистемою інноваційної політики промислового підприємства, а не лише одним з її етапів.

Після врахування можливостей підприємства, множини цілей, окреслення усіх об'єктів управління та методів впливу на них, вибору оптимального варіанту відбувається побудова програми реалізації обраного напрямку інноваційної політики. На кінцевих етапах формування інноваційного розвитку критично важливим є своєчасний контроль за результатом управлінських дій та зворотній зв'язок, який забезпечує реалізацію принципу адаптивності управління інноваційним розвитком промислового підприємства. Перманентне порівняння реального результату з плановим дає можливість своєчасного коригування відповідних управлінських впливів та своєчасного досягнення поставленої мети.

Висновок. Отже, формування інноваційного розвитку на промисловому підприємстві може бути здійснене шляхом грамотної побудови та реалізації інноваційної політики. Існує 2 основних сценарії, які можуть слугувати в якості підґрунтя для управлінських дій: інерційний та активний. Інерційний забезпечує переваги лише у короткостроковій перспективі, тоді як активний є джерелом стабільного інноваційного розвитку. Процес створення інноваційної політики складається з 8 етапів, які є універсальними для усіх підприємств.

Список літератури:

1. Мельникова К.В. Інноваційна політика підприємства: сутність і принципи формування / К. В. Мельникова // Коммунальное хозяйство городов. – 2004. – № 54. – С. 185-189. – Режим доступу : http://eprints.kname.edu.ua/2660/1/МЕЛЬНИКОВА_К.В..pdf.
2. Шемякина Т. Ю. Управление инновационным развитием: Стратегии и риски : монография / Т. Ю. Шемякина. – М. : ФЛИНТА : Наука, 2012. – 176 с.
3. Закон України Про інноваційну діяльність від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
4. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозиції щодо доповнень до законодавства. Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні». – К. : Фенікс, 2011. – 350 с.
5. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку : монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Ілляшенка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 728 с.

Семенченко Н. В.

Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт»

СТРАТЕГИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

Статья анализирует основные особенности построения инновационной политики промышленного предприятия, направленные на формирование инновационного развития. В работе рассмотрено два основных направления инновационной политики: инерционное и активное. Авторами предложена универсальная система этапов построения инновационной политики промышленного предприятия.

Ключевые слова: стратегия, инновация, инновационное развитие, инновационный риск, инновационная политика.

Semenchenko N. V.

National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute»

THE STRATEGY INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE

Summary

Article analyzes the main design features of the industrial enterprise innovation policy aimed towards innovation development. It was considered two main directions of innovation policy: inertial and active. It was proposed by authors an universal system of formation an innovative policy of industrial enterprise.

Key words: strategy, innovation, innovative development, innovation risk, innovation policy.

УДК 330.341.1(477.87)

Товканець С. А.

Товканець О. С.

Карпатський інститут підприємництва

НАПРЯМИ ВІДТВОРЕННЯ СКЛАДОВИХ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КОНТЕКСТІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Досліджено напрями відтворення складових виробничого потенціалу регіону. Зосереджено увагу на основних елементах та особливостях виробничого потенціалу. Охарактеризовано основні засоби як елемент виробничого потенціалу.

Ключові слова: виробничий потенціал, сталий розвиток, основні засоби, показники.

Постановка проблеми. Неузгодженість темпів економічного розвитку і вимог екологічної безпеки, домінування природомістких галузей з високою питомою вагою ресурсо- та енергомістких застарілих технологій, сировинна орієнтація експорту, відсутність культури праці та споживання тощо призвели до формування техногенного типу економічного розвитку. Для оновлення ціннісних орієнтирів сталого розвитку виникає потреба розроблення інноваційних підходів, які стануть поштовхом до реалізації концепції сталого розвитку в наступні десятиліття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема стійкого розвитку та відтворення виробничого потенціалу регіону розглядалася вітчизняними та зарубіжними вченими, економістами. Зокрема, цим питанням приділяли увагу І. Бистряков, М. Газуда, В. Геєць, В. Прадун, М. Хвесик та ін., в дослідженнях яких підкреслювалася важливість спрямування соціально-економічного розвитку на розвиток виробничого потенціалу та забезпечення стійкого розвитку країни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Щодо національних стратегічних тенденцій сталого розвитку в контексті відповідних світових течій, слід наголосити на доцільності застосування політики інтеграції стратегічних засад та індикаторів сталого розвитку в основних сферах суспільного життя в регіональному та на-

ціональному аспектах. Одним з таких важливих індикаторів є виробничий потенціал, що і стало предметом нашого дослідження.

Мета статті: обґрунтувати напрями відтворення складових виробничого потенціалу в контексті стійкого розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що в економічній енциклопедії виокремлюється виробничий потенціал економіки та виробничий потенціал суспільства. У першому випадку це реальний обсяг продукції, яка може бути вироблена за повного використання ресурсів. При трактуванні виробничого потенціалу економіки наголошують на використанні трудових ресурсів [3, с. 196].

Виробничий потенціал суспільства – сукупність виробничих ресурсів з урахуванням їх обсягу, структури, технічного рівня та якості, що характеризує максимально можливий обсяг виробництва товарів і послуг при повному та ефективному використанні наявних у країні трудових ресурсів, основних виробничих фондів та природних ресурсів. Він є основною складовою економічного потенціалу суспільства і належить до сфери матеріального виробництва. Основними елементами виробничого потенціалу суспільства є наступні [3, с. 196]:

- людина праці з її рівнем освіти, кваліфікації, трудовими навичками, творчими і підприємницькими здібностями. Від кількості та якості